

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการฝึกอบรมจริยธรรมให้แก่เยาวชน เป็นการศึกษากรณีของวัดพระธรรมกาย ที่จัดฝึกอบรมให้แก่เยาวชน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งสรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาหลักสูตร กิจกรรมการฝึกอบรม วิทยากร และสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม
- 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ก่อนการฝึกอบรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมคาดหวังว่าจะกระทำหลังการฝึกอบรม
- 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ต่อกระบวนการฝึกอบรม

5.2 ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนนับถือพระพุทธศาสนา กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า เข้ารับการฝึกอบรมจริยธรรมที่วิทยากรของวัดพระธรรมกาย จัดขึ้นที่วัดพระธาตุสามหมื่น อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ระหว่างวันที่ 17-19 กรกฎาคม 2535 โดยมีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดชัยภูมิ เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 84 คน

5.3 วิธีการดำเนินการวิจัย

5.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 84 คน จากโรงเรียนต่างๆ ดังนี้

โรงเรียนหนองบัวระเหววิทยาคาร จำนวน 15 คน

โรงเรียนภูเขียว จำนวน 9 คน

โรงเรียนแก้งคร้อวิทยา จำนวน 6 คน

โรงเรียนบ้านเป้าวิทยา จำนวน 45 คน

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 9 คน

5.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลมี 3 ประเภทคือ

- การศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร กิจกรรม วิทยากร และ สื่อ ได้จากการสังเกต การจดบันทึกและแบบสอบถามปลายเปิด

- การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ก่อนการฝึกอบรม เปรียบเทียบกับพฤติกรรมคาดหวังเชิงจริยธรรมหลังการฝึกอบรม เป็นแบบสอบถาม 24 ข้อ ชนิด 4 ตัวเลือก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ใช้สอบถามก่อนและหลังการฝึกอบรม

- การศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตร กิจกรรม วิทยากร สื่อ และการจัดการฝึกอบรม เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 34 ข้อ คำถามแบบปลายเปิด 5 ข้อ

5.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเองทั้งหมดในค่ายฝึกอบรม ทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม ได้ข้อมูลมาครบทั้ง 84 คน

5.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) สรุปเรื่องราวเกี่ยวกับ หลักสูตร กิจกรรม วิทยากร และสื่อ ได้จากการรวบรวมเอกสาร การสังเกต และจากการตอบแบบสอบถามปลายเปิด

2) แบบสอบถามก่อนการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรมมี 4 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้เข้ารับการฝึกอบรม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบความ

แตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมก่อน

การอบรมและพฤติกรรมคาดหวังเชิงจริยธรรมหลังการฝึกอบรม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการฝึกอบรม เป็นแบบสอบถามชนิดมาตรา

ส่วนประมาณค่า (Rating scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย

($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วสรุปความคิดเห็นต่อ

กิจกรรมการฝึกอบรมเหมาะสมและมีประโยชน์อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

น้อย มาก และมากที่สุด ตามเกณฑ์จุดกลางของคะแนน (Mid-Point)

ที่กำหนด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด ที่นอกเหนือจากแบบสอบถามชนิดมาตราส่วน

ประมาณค่าเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ปัญหาและความ

คิดเห็นอื่นๆ ต่อการฝึกอบรม มี 5 ข้อ

5.4 สรุปผลการวิจัย

5.4.1 ผลการศึกษา หลักสูตร กิจกรรม วิทยากร และสื่อ ในการฝึกอบรมจริยธรรม ให้แก่เยาวชนของวัดพระธรรมกายครั้งนี้ พบว่า หลักสูตรที่ใช้การฝึกอบรม ใช้หลักสูตรในพระพุทธศาสนาเป็นบทฝึกอบรม ได้แก่ ทาน ศีล ภาวนา กตัญญูกตเวที ลักษณะคนดีที่โลกต้องการ วินัย เคารพ อุดม และความรู้เรื่องกัลยาณมิตร กิจกรรมที่ใช้ในการฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่เน้นลงสู่ การให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง เช่น การฝึกสมาธิ การทำบุญตักบาตร การแสดงละครชาดก ฯลฯ วิทยากรที่ให้ผู้เข้ารับการอบรมมีทั้งพระภิกษุและฆราวาส ที่มาจากวัดพระธรรมกาย เป็นผู้ผ่านการฝึกฝนอบรมตามาติ เป็นแบบอย่างในการประพฤติตนด้านจริยธรรมได้ เคยให้การฝึกอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนมาแล้วหลายปี มีความพร้อมและมั่นใจที่จะฝึกอบรมจริยธรรมนี้พอสมควร วิทยากรในท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ วิทยากรพี่เลี้ยง เป็นครู-อาจารย์ จากโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ส่งนักเรียนมาเข้ารับการฝึกอบรม เป็นผู้ที่เคยร่วมกิจกรรมกับวัดพระธรรมกายมาแล้วทุกคน วิทยากรสนับสนุนการฝึกอบรมเป็นคณะครู-อาจารย์ จากโรงเรียนบ้านเป้าวิทยา มาดำเนินการจัดการในเรื่องสถานที่ อาหาร พยาบาล การติดต่อประสานงาน ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรมมีทั้งประเภทเครื่องมือ เช่น อุปกรณ์ทำความสะอาด เครื่องขยายเสียง เครื่องฉายสไลด์ ฯลฯ สื่อประเภทวัสดุ เช่น เทปเสียง วีดีโอเทป फिल्मสไลด์ ฯลฯ และสื่อประเภทวิธีการ เช่น

การมีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมต่างๆ การแสดงละครชาต การฝึกฝนมารยาทต่าง ฯลฯ

5.4.2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมก่อนการฝึกอบรมและพฤติกรรมคาดหวังเชิงจริยธรรมหลังการฝึกอบรม ผลการศึกษาวิจัยพฤติกรรมเชิงจริยธรรมใน 5 ด้าน คือ (1) ด้านการปฏิบัติตามแบบอย่างของพุทธศาสนิกชน (2) ด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับศีล 5 (3) ด้านการสืบทอดพระพุทธศาสนา (4) ด้านการรักษา ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวพุทธ และ (5) ด้านการปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองดี

พบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมก่อนการฝึกอบรม และพฤติกรรมคาดหวังเชิงจริยธรรมหลังการฝึกอบรมทั้ง 5 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าพฤติกรรมคาดหวังเชิงจริยธรรมหลังการฝึกอบรม มีค่าสูงกว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมก่อนการฝึกอบรม

5.4.3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรม ต่อกระบวนการฝึกอบรม 34 กิจกรรมใน 5 ด้าน คือ ด้านฝึกปฏิบัติตนตามแบบอย่างพุทธศาสนิกชน ด้านการส่งเสริมการทำงาน รักษาศีล และเจริญภาวนา ด้านฝึกปฏิบัติตนตามธรรมเนียมของชาวพุทธ ด้านอื่น ๆ ที่ชาวพุทธควรรู้ และด้านการจัดการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความเห็นว่าทั้ง 5 ด้านมีความเหมาะสมและให้ประโยชน์อยู่ในระดับ มาก

ส่วนความคิดเห็นต่อกิจกรรม 34 กิจกรรมนั้น ได้แก่ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของพระวิทยากรและวิทยากรฆราวาส การฝึกกราบพระแบบเบญจางคประดิษฐ์ การให้ความรู้เรื่องศีล การทำบุญตักบาตร การฝึกสมาธิ การให้ความรู้เรื่องความเคารพ การให้ความรู้เรื่องความกตัญญูกตเวที การฝึกความอดทน การฝึกกล่าวอนุโมทนาบุญ การฝึกมารยาทในการรับประทานอาหาร และความรู้ประสบการณ์ของวิทยากร ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นว่าการกิจกรรมดังกล่าวเหมาะสมและให้ประโยชน์อยู่ในระดับ มากที่สุด กิจกรรมนอกจากนี้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นว่าเหมาะสมและให้ประโยชน์อยู่ในระดับ มาก

5.4.4 ความคิดเห็นอื่นๆ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ต่อกระบวนการการฝึกอบรม ส่วนใหญ่อยากให้มีการจัดอบรมจริยธรรมขึ้นอีก และต้องการจะเข้าร่วมการฝึกอบรมด้วย กิจกรรมที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เห็นว่ามีประโยชน์มากที่สุด ได้แก่ การฝึกสมาธิ กิจกรรมที่เห็นว่ามีประโยชน์น้อยที่สุด ได้แก่ การฝึกกายบริหาร สิ่งที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความประทับใจมากที่สุด ได้แก่ พระอาจารย์ที่เป็นวิทยากร และหัวข้อธรรมเรื่องความกตัญญูกตเวที สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขในการฝึกอบรมครั้งนี้ คือ เพิ่มห้องน้ำ ห้องส้วมให้เพียงพอ และเข้มงวดให้ผู้เข้ารับการอบรมรักษาระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด

5.5 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ได้เสนอมาทำให้ทราบผลบางประการเกี่ยวกับพฤติกรรมของเยาวชนด้านจริยธรรม ทั้งพฤติกรรมเชิงจริยธรรมก่อนการฝึกอบรมและพฤติกรรมคาดหวังหลังการฝึกอบรม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการและกรมสามัญศึกษา

เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาของเยาวชน ระดับมัธยมศึกษา จากข้อมูลบางข้อแสดงให้เห็นว่า เยาวชนที่ใช้ทำการศึกษาครั้งนี้ ก่อนการฝึกอบรมมีพฤติกรรมทางด้านจริยธรรมอยู่ในขั้นปานกลางและน้อยหลายข้อ จึงควรที่จะพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และจัดการฝึกอบรมเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านนั้น ๆ ให้สูงขึ้น

2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการประชุมสัมมนาหรือจัดการฝึกอบรมทางด้านจริยธรรมที่หน่วยงานต่างๆ ได้จัดขึ้น ควรจะได้นำผลการวิจัยนี้ไปประกอบพิจารณาจัดกิจกรรมการฝึกอบรม โดยเฉพาะกระบวนการจัดการฝึกอบรม ควรเน้นลงสู่การปฏิบัติจริง

3) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้งานวิจัยเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ได้พัฒนาไปอย่างสมบูรณ์ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ เพื่อการวิจัยต่อเนื่อง โดยควรจะได้มีการวิจัยในลักษณะนี้อีก เนื่องจากเรื่องนี้ได้ศึกษาพฤติกรรม "คาดหวัง" เชิงจริยธรรมหลังการฝึกอบรมเท่านั้น ยังไม่แน่ใจขึ้นลงสู่ปฏิบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรเว้นระยะเวลาจากสิ้นสุดการฝึกอบรมสักระยะหนึ่ง แล้วจึงวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมหลังการฝึกอบรม